

STEINERHØYSKOLEN
Rudolf Steiner University College

Programplan

2017

Steinerpedagogisk lærerutdanning med bachelorgrad (180 studiepoeng)

Innhold

Innledning	3
Læringsmål for steinerpedagogisk lærerutdanning med bachelorgrad.....	4
Opptakskrav.....	5
Studiets oppbygging	5
Veiledet praksisopplæring.....	7
Arbeids- og undervisningsformer	8
Internasjonale perspektiver	9
Veiledning.....	9
Vurdering.....	10

Innledning

Fleksibel utdanning

Den nye lærerutdanningen ved Steinerhøyskolen er satt sammen av en treårig bachelorgrad i steinerpedagogikk og flere muligheter til videre kvalifisering. Ved å ta to år på mastergradsnivå ved lærerutdanningen OsloMet - Storbyuniversitetet vil studentene oppnå kompetanse til å undervise både i offentlige skoler og i steinerskoler. De som vil undervise i steinerskolene kan ta andre nasjonale og internasjonale mastergrader eller velge en relevant faglig fordypning etter bachelorgraden i steinerpedagogikk.

Aktive lærere, aktive elever, aktive fag

Steinerhøyskolens nye lærerutdanning setter fokus på hvordan aktive og kompetente lærere kan motivere barn og unge til engasjert læring. Faglig innsikt og en dyp forståelse for barnas egenart og utviklingsvei er grunnlaget for lærerens arbeid i skolen. En aktiv og kompetent lærer vet å gi fagene liv. Fagene kan da være åpninger som både viser verdens storslåtte sammenhenger og lar elevene kjenne mestring i læring og utvikling. Når lærere, elever og fag er aktive på hver sin måte, kan skolen bli et sted for trivsel, læring og vekst. Steinerpedagogikk handler om å bygge relasjoner der fagene får betydning for barn og unge, der elever og lærere har tillit til hverandre, og der lærerens faginsikt kan vekke begeistring og lærelyst.

Faglig mestring og samfunnsansvar

Den nye lærerutdanningen ved Steinerhøyskolen legger vekt på at elever, lærere og skolefag på hver sin måte kan aktiveres og utvikles i respektfulle relasjoner. Demokrati, kulturelt mangfold og naturens storhet og sårbarhet gir retning og ramme for skolen. Lærerne skal være veivisere for barn og unge. De skal vise hvordan faglige kunnskaper og ferdigheter kan knytte elevene til verden på en etisk forsvarlig måte. Ved å kjenne fagenes betydning i verden, deres historikk og arbeidsmåter kan læreren invitere barn og unge inn i læringsprosesser der faglig mestring og samfunnsansvar blir to sider av samme sak. Den nye lærerutdanningen ved Steinerhøyskolen anerkjenner betydningen av et etisk syn på kunnskap og vektlegger respekten for naturlig og kulturelt mangfold.

Kulturens og kunstens rolle i skolen

Steinerpedagogikkens kunstneriske arbeidsmåter knytter den faglige læringen til fantasi, kreativitet og livsglede. Fagenes kulturelle forankring bærer i seg et mangfold av estetiske uttrykksformer som læreren kan spille på. Fortelling, musikk, bevegelse og visuell kunst lar fagenes kulturskapende muligheter komme til uttrykk. Kunst kan gi unik opplevelse og innsikt. Den gir variasjon og rytme i undervisningen og kan flette læringen inn i tverrfaglige sammenhenger. En lærer som integrerer kunst i undervisningen må selv være aktiv og inviterer sine elever inn i aktive og uttrykksfulle relasjoner. Lærerutdanningen ved Steinerhøyskolen integrerer kunst og kunstneriske øvelser i den faglige læringen.

Samlet sett vil den nye lærerutdanningen ved Steinerhøyskolen gi innsikt og kompetanse i et teoretisk og praktisk-didaktisk grunnlag for steinerpedagogikken på en oppdatert og profesjonsrelevant måte. Utdanningen tar utgangspunkt i den relasjonelle treklangen mellom elever, lærere og fag. Den har som mål å gi studentene dynamiske og aktive kunnskaper om hvordan disse tre spiller sammen på mangfoldige måter i undervisning og læring. I rammen av kulturelt mangfold, demokratisk fellesskapsforståelse og estetisk livskvalitet, vil den nye lærerutdanningen bidra til en helhetlig utdanning av fremtidens aktive og kompetente lærere.

Læringsmål for steinerpedagogisk lærerutdanning med bachelorgrad

Disse læringsmålene bygger på den nåværende lærerutdanningen ved Steinerhøyskolen og utkastet til rammeplan for ny offentlig lærerutdanning. I tillegg er betydningen av natur, bærekraft, kunst, kultur og estetikk forsterket. Målet med formuleringene har vært å beskrive hva en steinerskolelærer må vite og kunne for å gi steinerpedagogisk undervisning i Norge i 2017 og fremover. Læringsmålene betegner altså utdanningens mål, og samtidig gir de uttrykk for hva som kreves i yrket som steinerskolelærer, med særlig fokus på klasselærerens oppgaver.

Kunnskaper

Studenten

- har bred kunnskap om klasselærerens oppgaver, klasseledelse, læringsmiljø, vurdering, om utvikling av gode relasjoner til og mellom elever og om godt samarbeid mellom skole og hjem
- har brede faglige, fagdidaktiske og steinerpedagogiske kunnskaper i matematikk, norsk og de øvrige fagene for steinerskolens grunnskoletrinn som inngår i utdanningen, solid kunnskap om begynneropplæring for de yngste elevene i fagene og lesing, skriving og regning og bred kunnskap om sammenhenger mellom fag og flerfaglig arbeid
- har bred kunnskap om læring, utvikling og danning gjennom barndom og ungdomstid i ulike sosiale og flerkulturelle kontekster, om steinerpedagogikkens utviklingsdidaktiske grunnlag, om å tilpasse opplæringen til elevenes ulike forutsetninger og behov og om barn i vanskelige situasjoner
- har kunnskap om gjeldende lov- og planverk, inkludert steinerskolens læreplaner og om steinerpedagogikkens vektlegging av det helhetlige opplæringsløpet fra barnehage til videregående skole
- har bred kunnskap om fagdidaktisk, pedagogisk og annen relevant forskning og teori, vitenskapelige tenkemåter og forskningsmetoder, har kunnskap om det antroposofiske idégrunnlaget for steinerpedagogikken og kan oppdatere sin kunnskap innenfor disse områdene
- har kunnskaper om betydningen av kunst, kultur og estetikk i opplæringen og om hvordan disse kan integreres i alle fag
- har kunnskaper om natur og bærekraft, om hvordan undervisningen kan bidra til utviklingen av gode, respektfulle og ansvarlige relasjoner til planter, dyr, vann, luft og landskap
- har kunnskap om lærerprofesjonen, fagenes egenart og historie, om samarbeid, ledelse, kvalitets- og utviklingsarbeid i skolen, om skolens verdigrunnlag og plass i samfunnet og om lærerens autonomi, forpliktelse og profesjonelle utvikling

Ferdigheter

Studenten

- kan selvstendig og i samarbeid med andre begrunne, planlegge, gjennomføre og reflektere over undervisning i og på tvers av fag, med utgangspunkt i steinerpedagogisk kunnskap og annen forsknings- og erfaringsbasert viten
- kan på faglig og steinerpedagogisk grunnlag ta ansvar for å utvikle og lede inkluderende, kreative, trygge og helsefremmende læringsmiljøer der opplæringen ivaretar begynneropplæring, progresjon, ulike elevers behov og fører til gode faglige, sosiale og estetiske læringsprosesser
- kan selvstendig og i samarbeid med andre analysere, vurdere og dokumentere elevers læring, gi læringsfremmende tilbakemeldinger, bidra til at elevene kan reflektere over egen læring og utvikling og gjøre nødvendige endringer i opplæringen for å ivareta elevenes behov
- kan bruke varierte undervisningsmetoder og læremidler og inkludere natur, bærekraft, kunst, kultur og estetikk i undervisningen på måter som bidrar til en variert, helhetlig og etisk orientert opplæring

- kan søke ny forskningsbasert kunnskap, analysere og forholde seg kritisk til informasjonskilder og bruke oppdatert praktisk og vitenskapelig innsikt i profesjonsutøvelsen for å fremme elevers læring og utvikling
- kan anvende teknologi og digitale medier på en hensiktsmessig måte, samt vurdere og benytte teknologi- og medieutviklingen for å kunne veilede barn i deres digitale hverdag
- kan bidra til kollegialt samarbeid, distribuert ledelse, faglige, sosiale og personlige utviklingsprosesser knyttet til lærerprofesjonen

Generell kompetanse

Studenten

- innehar endrings- og utviklingskompetanse og kan anvende sine kunnskaper, ferdigheter og steinerpedagogiske kompetanse til å planlegge, gjennomføre og vurdere varierte arbeidsoppgaver og prosjekter til beste for elevers utvikling og læring
- kan bruke steinerpedagogisk og annen relevant innsikt til å møte og følge elevene i deres utviklings-, lærings- og dannelsingsprosesser med interesse, forståelse og respekt og derved utvikle evnen til å undervise fleksibelt, situasjonsbestemt og elevorientert
- kan bygge relasjoner til og involvere elever og foresatte, samhandle aktivt som del av skolens profesjonsfellesskap, samarbeide med aktører relevante for skolens virksomhet og legge til rette for et trygt faglig og psykososialt skolemiljø
- kan kommunisere om faglige spørsmål i og utenfor skolen og kunne bruke norsk språk og digitale medier på en kvalifisert måte i profesjonssammenheng
- kan iverksette helhetlige og etisk orienterte pedagogiske prosesser der kunst, estetikk, kulturelt mangfold, naturbevissthet, bærekraft og demokratisk deltakelse inngår
- kan bidra til innovasjonsprosesser, kan analysere og vurdere faglige, profesjonsetiske og utdanningspolitiske problemstillinger og videreutvikle egen kompetanse, justere egen praksis og bidra til kollegers og skolens faglige og profesjonelle utvikling

Opptakskrav

Generell studiekompetanse

- Minst snittkarakter 3 i norsk (hovedmål, sidemål og muntlig)
- Minst snittkarakter 4 i matematikk (kan erstattes av bestått fag på høyere nivå fra videregående skole)
- Minst 35 skolepoeng

Det kreves godkjent politiattest.

Studiets oppbygging

I den treårige lærerutdanningen med bachelorgrad i steinerpedagogikk inngår

- 60 studiepoeng i faget pedagogikk og elevkunnskap (PEL)
- 30 studiepoeng i faget norsk
- 30 studiepoeng i faget matematikk
- 30 studiepoeng i faget naturfag
- 30 studiepoeng i faget samfunnsfag

Obligatoriske og valgbare fag

Norsk 1 (30 studiepoeng), matematikk 1 (30 studiepoeng) og emne 1-3 i pedagogikk og elevkunnskap (30 studiepoeng) er obligatoriske fag i den steinerpedagogiske lærerutdanningen.

Ved søknad om opptak til mastergrad på OsloMet - Storbyuniversitetet kan enten norsk eller matematikk utvides til 60 studiepoeng om høsten i 3.studieår. Emne 4 og 5 i pedagogikk og elevkunnskap på bachelornivå (PEL 1) utgår da. I 4. og 5.studieår inngår 2x15 studiepoeng pedagogikk og elevkunnskap på masternivå (PEL 2). Etter søknad kan 15 studiepoeng i naturfag og 15 studiepoeng samfunnsfag om våren i 3.studieår erstattes av studium i annet skolerrelevant fag.

Kunstfag i alle emner

Kunstfaglig kunnskap og øvelse inngår som en integrert del av alle emner. I mange emner er kunstfagene direkte knyttet til det faglige innholdet. I andre emner er det kunstfagenes egenverdi i studentenes dannelsesprosess og utvikling av didaktisk kreativitet som er utgangspunktet. Måloppnåelse i kunstfagene prøves gjennom arbeidskrav som fremgår av fagplanene.

I oversikten nedenfor er kunstfagene markert i grønt.

	HØSTSEMESTER			VÅRSEMESTER		
1. ÅR	PEL 1, emne 1 (10) Læring og utvikling. Undervisnings-kunst. Musikk, eurytmi, maleøvelser.	Matematikk 1, emne 1 (10) Matematiske grunn-elementer Formtegnning.	Norsk 1, emne 1 (10) Språk, tenkning, læring og kommunikasjon. Fortellerstoff, Fortellerøvelse.	PEL 1, emne 2 (10) Læreren og elevmangfolde t. Begynner-opplæring. Musikk, eurytmi, språkforming.	Matematikk 1, emne 2 (10) Begynner-opplæring. Matematikk 1. – 6. klasse Formtegningspråk og bevegelse.	Norsk 1, emne 2 (10) Begynner-opplæring Norsk 1. – 4. klasse. Fortellerstoff, fortellerøvelse. Maling, tegning.
2. ÅR	Samfunnsfag 1, emne 1 (15) Samfunnsfagdidaktikk, Kulturhistorie og samfunnskunnskap 1. – 7. klasse Musikkhistorie med øvelser, kunsthistorie med øvelser, fortelleøvelse, språkforming	Naturfag 1, emne 1 (15) Naturfagsdidaktikk og bærekraftig utvikling. Biologi og geografi i 1. – 7. klasse. Tegning, maling. Fortelleøvelse, pedagogisk øvelse	PEL 1, emne 3 (10) Spesialpedagogiske temaer. Sammenhenger og utviklingslinjer. Musikk, lek og bevegelse.	Matematikk 1, emne 3 (10) Matematikk 6. – 10. klasse. Eurytmi. Pedagogisk øvelse.	Norsk 1, emne 3 (10) Norsk 5. – 7.klasse. Norsk 8. – 10. klasse. Språkforming, dramaøvelser. Skriveøvelser.	
3. ÅR	PEL 1, emne 4 (10) Lærerprofesjon – læreridentitet. Tverrfaglig kunstfagprosjekt.	PEL 1, emne 5 (20) Kunnskapsteori og forskningsmetode. Bacheloroppgave.	Samfunnsfag 1, emne 2 (15) Religion, filosofi, etikk. Samfunnskunnskap i 8. – 10. klasse. Maling, tegning, modellering.	Naturfag 1, emne 2 (15) Fysikk, teknologi, astronomi. Kjemi, biologi og geografi 8. – 10. klasse Fortelleøvelse, pedagogisk øvelse.		
	Ved valg om å ta mastergrad på OsloMet tas Norsk (30) eller Matematikk (30) på OsloMet, som grunnlag for opptak til mastergradsstudiet.			Mulig å søke om å bruke vårsemesteret på andre fag som er relevante for steinerpedagogisk lærerutdanning		

Veiledet praksisopplæring

I løpet av den treårige utdanningen har studentene 16 uker (80 dager) veiledet undervisningspraksis, hovedsakelig ved steinerskoler i Norge, men også ved steinerskoler i utlandet. I tillegg kommer 4 uker observasjonspraksis i skoler og barnehager.

Mål for praksisopplæringen er at studentene skal planlegge, gjennomføre og evaluere undervisning, og at de lærer seg å se elevers potensial og utfordringer. Praksisopplæring og fagstudier støtter hverandre gjensidig, og faget pedagogikk og elevkunnskap er et overordnet profesjonsfag som har et særlig ansvar for tilknytningen

mellom teori og praksis. Lærerutdanningen er lagt opp med en progresjon av kunstneriske øvelser som studentene skal øve i praksis.

Studentenes praksiserfaringer er en viktig del av deres lærerutdanning. Utdanningens profesjonsrelevans blir styrket ved at studentene helt konkret øver sine nyervervete pedagogiske kunnskaper og ferdigheter sammen med elever og lærere i skolene. Og studentene gjør viktige erfaringer med læreryrkets arbeidsoppgaver og utfordringer.

Det er progresjon i utfordringene som studentene møter etter hvert i studieløpet. Om høsten i første studieår er studenten observatør med begrensede undervisningsoppgaver, mens praksis i det tredje året innebærer planlegging, gjennomføring og vurdering av 3-4 uker periodeundervisning og fagtimer.

I 2.studieår har studentene besøkspraksis knyttet til temaet flerkulturell pedagogikk. Praksisperioden om høsten i 2.år kan tas i utlandet.

Oversikt over praksisopplæringen		
Syklus 1	Lærerrollen, lærerarbeidet, elevmangfoldet, skolen som organisasjon og lærerens tilrettelegging for læring av fag. Dette omhandler: <ul style="list-style-type: none"> • Utvikling av egen læreridentitet og relasjonskompetanse • Lærerarbeidet i møte med det flerkulturelle klasserom • Klasseledelse • Planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning • Tilpasset opplæring og læringsfremmende vurdering • Skole-hjem-samarbeidet • Skolen som organisasjon og samarbeid med andre instanser 	3. år Vår: 20 dager praksis Høst: 15 dager praksis Grunnskolen med hovedvekt på 1.-7. trinn
		2. år Vår: 15 dager praksis + 5 dager observasjonspraksis flerkulturelle skoler Høst: 15 dager praksis, tilrettelagt for utenlandspraksis Mellomtrinnet/ ungdomstrinn
		1. år Vår: 15 dager praksis + 5 dagers observasjonspraksis i barnehage Høst: 10 dager observasjonspraksis 1.- 4. trinn

Se fagplan for praksisopplæring for mer informasjon.

Arbeids- og undervisningsformer

Utdanningen legger til rette for integrering av teori, kunst og praksistilknytning. Arbeids- og undervisningsformene har faglig og didaktisk progresjon, gjennomgående profesjonsretting og forankring i pedagogisk og fagtilknyttet kunnskap og forskning. Obligatorisk fremmøte til timeplanlagte og ledete aktiviteter er et gjennomgående prinsipp; minst 80 % fremmøte for å bestå et emne. Arbeid med pensumlitteratur, som selvstudium og i egeninitierte kollokviégrupper, gir utfyllende perspektiver til det som skjer i det ledete læringsarbeidet.

Det legges vekt på læring og erkjennelse som både individuelle prosesser og mellommenneskelige hendelser. Samarbeid om problemløsning og øvelse i læringsrettet vurdering utvikler kompetanse for framtidig lærerarbeid. I alle fag legges det til rette for oppgaver og arbeidskrav som omfatter både muntlige og skriftlige oppgaver, så vel som kunstneriske framstillingsformer, knyttet til målene for det enkelte emnet.

Heldagsprosjekter og ekskursjoner er obligatoriske deler av flere fag, blant annet hagebruk, jordbruk, kunsthåndverksprosjekter, biologiekskursjoner, tverrfaglige prosjekter. Detaljer finnes i fagplaner for hvert emne, samt i undervisningsplan/timeplan og studiehandbok.

Praksisopplæring er en sentral og obligatorisk del av lærerutdanningen. Praksisopplæringen tar opp i seg arbeids- og undervisningsformene i studiet og anvender dem i planlegging, gjennomføring og vurdering av oppgavene knyttet til undervisningspraksis.

Obligatoriske arbeidskrav og vurderings- og eksamensformer er beskrevet i fagplanene.

Internasjonale perspektiver

Steinerskoler finnes på alle kontinenter, til sammen omkring 1300 skoler. Alle arbeider etter felles og grunnleggende helhetlige perspektiver på læring, på barn og ungdoms utviklingsbehov og på bærekraftig utvikling, men steinerpedagogikken finner også sine forskjellige uttrykk i kommunikasjon med kultur og tradisjon i de samfunn og kulturer skolen er del av. Utveksling av kunnskap og erfaringer på tvers av landegrensene og kulturer kan derfor styrke steinerskolenes evne til å bli stadig bedre skoler i det flerkulturelle norske samfunnet.

Internasjonale perspektiver er del av den steinerpedagogiske lærerutdanningen på følgende måter:

- Internasjonale og globale aspekter inngår i fagene
- Den flerkulturelle og flerspråklige dimensjonen vektlegges
- Relevante samarbeidsavtaler utvikles
- Bruk av utenlandske gjesteforelesere
- Bruk av engelskspråklig litteratur
- Mulighet for utenlandspraksis om høsten i 2.studieår i henhold til inngåtte avtaler med steinerskoler på flere kontinenter

Veiledning

Veiledning og faglig oppfølging er en viktig del av tilbudet til lærerstudentene ved Steinerhøyskolen. En mentor ledsager studentens profesjonsutvikling, og både faglig og personlige aspekter ved lærerrollen inngår i veiledningsforholdet. Regelmessige veiledningssamtaler hører med til den obligatoriske opplæringen. Utover dette kan studenten be om møte med sin mentor etter behov.

Hvert årskull av lærerstudenter har en kontaktlærer. I 1.studieår er kontaktlærer mentor for alle i årskullet. I 2. og 3.studieår oppnevner høyskolen en mentor for hver student.

Veiledning er særlig knyttet til praksisopplæringen og til bacheloroppgaven i tredje studieår. En intensjon med veiledningen er at studenten får øvelse i å se seg selv og sin virkning på andre. Som veileder skal mentor stille kvalifiserte spørsmål, lytte og respondere. Evnen til egenrefleksjon og til å ta imot korrektur er viktig for kunne bli en stadig bedre lærer.

Mentor representerer også høyskolen og skal formidle de forventinger og krav til studenten som hører med til en profesjonsutdanning. Her inngår også ulike aspekter ved student- og pedagogrollen som kan knyttes til spørsmål om skikkethet.

Vurdering

Vurdering for læring

I løpet av studiet brukes ulike vurderingsmåter, tilpasset fagenes innhold, mål og arbeidsformer. Studiet har en rekke elementer av øving og kunnskapsdeling i den kontinuerlige læringsprosessen, der prinsippet om vurdering for læring er i fokus. Vurderingen som studentene får fra høyskolens lærere og praksislærere skal også tjene som eksempler for godt vurderingsarbeid. Gjennom studiets gang arbeides det med å utvikle evne til egenvurdering og god praksis for vurdering fra medstudenter.

Knyttet til vektleggingen av delt læring og vurdering som sentralt element i studiet, er det krav om minst 80 % fremmøte til alle timeplanlagte læringsaktiviteter innenfor ett emne for å bestå emnet.

Ved fravær over 20 % i timeplanlagte læringsaktiviteter kan studenten søke faglærer om å få kompensatorisk oppgave, faglig prøve. Fravær over 40 % kan ikke kompenseres ved faglig prøve.

Arbeidskrav

Til hvert emne er det knyttet obligatoriske arbeidskrav som skal godkjennes for å bestå emnet. Arbeidskravene omfatter muntlige og skriftlige oppgaver og både teoretiske, praktisk-pedagogiske og kunstneriske oppgaver. Fagansvarlig lærer har ansvar for at det gis læringsrettet vurdering av de obligatoriske arbeidskravene. Hvis oppgaven ikke godkjennes, gis det inntil to muligheter til gjentak.

Hvert emne avsluttes med en eksamen. De obligatoriske arbeidskravene i emnet må være godkjent for å gjennomføre eksamen.

Eksamensformene og vurderingsmåtene er beskrevet i fagplanene.

Vurdering av praksisopplæring

18 uker veiledet praksis er en obligatorisk del av utdanningen. Målene for praksisopplæring må nås for å bestå praksis. Organisering, ansvarsforhold og mål for praksisopplæringen framgår av fagplanen. Det legges vekt på veiledning og vurdering for læring underveis i praksisperiodene. Praksislærer vurderer om studenten oppfyller målene for praksisen, og studentens mentor gir endelig vurdering bestått/ikke bestått, der også skriftlige og muntlige oppgaver i forbindelse med praksis skal være del av vurderingsgrunnlaget. Hvis studenten gis vurderingen ikke bestått, følges prosedyrer angitt i fagplan for gjentak av praksis.

Skikkethetsvurdering

Lærerutdanningsinstitusjoner har ansvar for å vurdere om studenter er skikket for læreryrket.

Skikkethetsvurderingen skal være en helhetsvurdering av studentens faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer. Mentor er ansvarlig for skikkethetsvurderingen av den enkelte student underveis i studiet.

Hvis det er begrunnet tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering.

Skikkethetsnemnda ved Steinerhøyskolen vil vurdere studentenes skikkethet for fremtidig yrke på bakgrunn av bestemmelsene i Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning, FOR-2006-06-30-859.